

सहसंचालक, तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय,

नागपूर विभाग शासकीय तंत्रनिकेतन परिसर, सदर, नागपूर

दुरध्वनी क्रं.:- ०७१२-६४६५१४५/१४६,

फॅक्स क्रं.:- ०७१२-२५६१६६३

Web Site :- www.rdenagpur.org.in

E-Mail :- ronagpur.dte@gmail.com

महत्वाचे

क्रमांक :- तंशिसं/विकाना/शैवि/इबीसी-मुल्यांकन-दर्जा/२०१६/ 1513
दिनांक :-

26 MAY 2016

प्रति,

- १) मा.कुलगुरु/कुलसचिव,
राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ
नागपूर.
- २) मा.कुलगुरु/कुलसचिव,
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
- ३) प्राचार्य,
खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि
शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने.

विषय :- शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या आर्थिक मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या

शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत...

(खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनासमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/
तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक
अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के प्रतिपूर्तीबाबत).

संदर्भ :- १) मा. संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांचे पत्र क्र. १५/तंशिसं/अर्थस/
इबीसी-मुल्यांकन-दर्जा २०१६/३२, दिनांक २४ मे २०१६.

२) शासन निर्णय क्र. टीईएम/प्र.क्र.२१९/तांशि-४, दि. ३१ मार्च २०१६.

वरील संदर्भिय विषयाचे अनुषंगाने कळविण्यांत येते की, संस्थेच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना ही खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमाफत प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून लागू करण्यांत येत आहे.

खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांचेकडून मान्यता तसेच सदरहू अभ्यासक्रमांस शासन निर्णय व तंत्रशिक्षण संचालनालयाची अंतिम मान्यता पत्र असणे आवश्यक राहिल. या सर्व पत्रांची व शासन निर्णयाची पूर्तता ज्या संस्था, विद्यापीठ करतात व शासनाच्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेत भाग घेतात, अशा सर्व संस्थातील केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमाफत प्रवेश दिलेल्या आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना संदर्भाकित शासन निर्णयाअन्वये संस्थेच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के प्रतिपूर्ती रक्कम सहसंचालक, तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय, नागपूर यांचेकडून संस्थाना वितरीत केली जाणार आहे. तसेच व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना ३ (तीन) वर्षांच्या आत संबंधीत शैक्षणिक संस्थांनी, महाविद्यालयांनी व विद्यापीठांनी शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पर्यंत सक्षम शिखर संस्थेकडून मुल्यांकन व दर्जा (Assesment & Accreditation) प्राप्त करणे आवश्यक राहिल. (सोबत संचालनालयांचे संदर्भिय पत्र क्र. १ व शासन निर्णयाची छायांकित प्रत संलग्न) त्यानुसार योग्य ती कार्यवाही करण्यांत यावी व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल या कार्यालयास सादर करावा.

सहपत्र : वरीलप्रमाणे.

(गुलाबराव ठाकरे)

सहसंचालक,

तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय,
नागपूर

प्रत : १) मा.संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय म.रा., मुंबई(का.क्र.१५) यांना माहितीस सविनय सादर.

२) प्रोग्रामर, हेच कार्यालय यांना वेबसाईडवर अपलोड करण्याकरीता.

तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

३, महापालिका मार्ग, पत्रपेटी क्रमांक १९६७, मुंबई - ४०० ००९.

दुरध्वनी - २२६२०६०९, २२६९०६०२, २२६४९९५०/५१ फॅक्स २२६९०००७

तार EDUTECE-Mail :- 1) System@dte.org.in 2) Desk15@dte.org.in

क्र:१५/तंशिसं/अर्थस/ईबीसी-मुल्यांकन-दर्जा-२०१६/३२

दिनांक : 24 MAY 2016

प्रति,

१. मा. कुलगुरु/कुलसचिव,
सर्व शासकीय व खाजगी विद्यापीठ.

२. प्राचार्य,

खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/
तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/
तंत्रनिकेतने.

विषय : -शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या आर्थिक मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या

शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत...

(खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनासमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के प्रतिपूर्ती बाबत).

संदर्भ :- शासन निर्णय क्र. टीईएम/प्र.क्र.२१९/तांशि-४, दि. ३१-मार्च. २०१६.

महोदय,

उपरोक्त विषयाबाबत असे नमूद करण्यांत येते की, संस्थेच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना ही खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणा-या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना केन्द्रीभूत प्रवेश प्रक्रियमार्फत प्रवेश घेणा-या आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून लागू करण्यांत येत आहे.

खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/
तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणा-या व्यावसायिक

\\192.168.1.9\Desk15\Raj -15\General R.O.doc

- 8 -

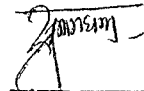
सहाय्यक सहाय्यक शिक्षण
प्रादेशिक कार्यालय, नागपूर
बाबक क्रमांक 3537
दिनांक 25 MAY 2016

अभ्यासक्रमांना अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांच्या कडून मान्यता तसेच सदरहू अभ्यासक्रमास शासन निर्णय व तंत्रशिक्षण संचालनालयाचे अंतिम मान्यता पत्र असणे आवश्यक आहे. या सर्व पत्रांची व शासन निर्णयाची पूर्तता ज्या संस्था, विद्यापीठ करतात व शासनाच्या केन्द्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेत भाग घेतात, अशा सर्व संस्थातील केन्द्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश दिलेल्या आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना संदर्भाकित शासन निर्णयाअन्वये संस्थेच्या शैक्षणिक शुल्काच्या ५० टक्के प्रतिपूर्ती रक्कम सहसंचालक, तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय, यांच्याकडून संस्थांना वितरीत केली जाणार आहे.

खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/ तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणा-या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना ३ (तीन) वर्षांच्या आत संबंधीत शैक्षणिक संस्थांनी, महाविद्यालयांनी व विद्यापीठांनी शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पर्यंत सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जा (Assesment & Accreditation) प्राप्त करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून संबंधीत शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जा (Assesment & Accreditation) निश्चित करून मूल्यांकन व दर्जा प्राप्त न केल्यास अशा संस्थांना मूल्यांकन व दर्जा ~~मानांकन~~ (Assesment & Accreditation) प्राप्त होई पर्यंत या योजनेतून वगळण्यात येईल व त्या वर्षापासून केवळ मानांकन प्राप्त करण्या-या अशा संस्थेत केन्द्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश घेतलेल्या फक्त प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना सदरहू योजना लागू राहिल. बाकीच्या वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

म्हणून संस्था, महाविद्यालय व विद्यापीठ यांच्या मार्फत चालविल्या जाणा-या व तंत्रशिक्षण संचालनालयाशी संबंधीत असणा-या अभ्यासक्रमांना ३ वर्षांच्या आत सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जा मानांकन (Assesment & Accreditation) प्राप्त करून घ्यावेत तसेच संचालनालयास कळविण्यांत यावे.

आपला,

(डॉ. सुभाष महाजन)
संचालक,

तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

प्रत :- १. सर्व सहसंचालक, तंत्रशिक्षण विभागीय कार्यालय यांना कळविण्यांत येते की, आपल्या अंतर्गत येणा-या संस्था, महाविद्यालय व विद्यापीठ यांच्या मार्फत चालविल्या जाणा-या व तंत्रशिक्षण संचालनालयाशी संबंधीत असणा-या अभ्यासक्रमांस सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जा मानांकन (Assesment & Accreditation) प्राप्त करून घ्यावेत याबाबत संस्थांना आपल्या स्तरावरून सूचना देण्यात याव्यात.

२. कार्यासन अधिकारी, कार्यासन क्रमांक २, २-अ व १० मुख्य कार्यालय, मुंबई यांना माहिती व पुढील कार्यवाहीसाठी.

खाजगी कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्र. टीईएम-२०१५/प्र.क्र. २१९/तांशि-४,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : ३१ मार्च, २०१६.

वाचा : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.टीईएम-२०१४/
प्र. क्र. ९०/तांशि-४, दिनांक २०.०३.२०१५.

प्रस्तावना :

शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, कृषि विभाग, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय आणि मत्स्यव्यवसाय विभाग या विभागांच्या अधिपत्याखाली असणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांच्या खाजगी कायम विना अनुदानित संस्थांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या सामाजिक मागास व आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांतील विद्यार्थी केवळ निधीअभावी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांपासून वंचित राहू नये म्हणून, एक सामाजिक बांधिलकी व घटनात्मक उत्तरदायित्व म्हणून, राज्य शासनाने फी प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ पासून घेतलेला आहे. सदरहू निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००७-०८, २००८-०९, २००९-१०, २०१०-११, २०११-१२, २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये कायम ठेवण्यात आलेला आहे. सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून सुरु ठेवण्याबाबतच्या प्रस्तावास मंत्रिमंडळाने दिनांक १७.०३.२०१६ च्या मंत्रिमंडळ बैठकीमध्ये खालील सुधारणांसह मान्यता देण्याचा निर्णय घेतला आहे :-

१. मंत्रिमंडळ टिप्पणीतील परिच्छेद क्र. १४ मध्ये प्रस्तावित केल्याप्रमाणे प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेत शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे अंमलबजावणी करण्यास मान्यता देण्यात यावी.
२. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीस दरवर्षी मंत्रिमंडळाची मान्यता न घेता धोरण म्हणून सदर योजनेस मान्यता देण्यात यावी.
३. तथापि, सदर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भातील सुधारीत पद्धतीचा पुढील शैक्षणिक वर्ष संपण्यापूर्वी विभागाने सविस्तर आढावा घ्यावा.
४. तसेच सदर योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता आवश्यक असलेला निधी सर्व संबंधित विभागांना प्रत्येक वित्तीय वर्षी अर्थसंकल्पीत करून उपलब्ध करण्यास मान्यता असावी.
५. सदर योजनेचे मूळ निकष न बदलता अंमलबजावणीत सुधारणा करण्याचे अधिकार प्रशासकीय विभागांना वित्त विभागाच्या सल्ल्याने प्रदान करण्यास मान्यता देण्यात यावी.

त्यानुसार सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुधारीत अटी व शर्तीनुसार सुरु ठेवण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

सदर निर्णयानुसार अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास वर्ग या समाज घटकांतील विद्यार्थ्यांची फी प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचे आदेश सामाजिक न्याय विभागामार्फत आणि अनुसूचित जमाती या घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी फी प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचे आदेश आदिवासी विकास विभागाकडून तसेच आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांच्या फी प्रतिपूर्तीचे आदेश हे उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, कृषि विभाग, पशुसंवर्धन, दुग्धविकास आणि मत्स्यव्यवसाय विभाग या सर्व संबंधित प्रशासकीय विभागांमार्फत त्यांच्या अखत्यारितील संबंधित शैक्षणिक संस्थांमधील शासनाने निश्चित केलेल्या निवडक विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांतील विद्यार्थ्यांसंदर्भात शासन निर्णय निर्गमित करणे अपेक्षित आहे.

२. या अनुषंगाने उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखालील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीची सन २००६-०७ पासून कार्यान्वित केलेली योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुधारीत अटी व शर्तीच्या अधीन राहून सुरु ठेवण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

राज्यातील उच्च व तंत्र शिक्षण विभागांतर्गत शासकीय, अशासकीय अनुदानित व विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठात विनाअनुदानित तत्वावर सुरु असलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्यास खालील सुधारीत अटीच्या अधीन राहून शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

पात्रतेचे निकष:-

(१) सदर योजना ही खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतनांसमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जाणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांनाही लागू राहिल.

या योजनेमध्ये खालील अभ्यासक्रमांचा समावेश राहिल :-

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए./एम.एम.एस.
औषधनिर्माणशास्त्र	औषधनिर्माणशास्त्र	एम.सी.ए.
एचएमसीटी	एचएमसीटी	--
--	वास्तुशास्त्र	--

- (२) सदरहू योजनेचा लाभ घेण्यासाठी आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक आर्थिक उत्पन्न रु. १.०० लक्ष किंवा त्या रकमेच्या आत असणे आवश्यक राहिल.
- (३) आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना निर्धारित शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतची प्रतिपूर्ती शासनामार्फत करण्यात येईल.
- (४) सदरहू योजनेचा लाभ शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पूर्वी वा चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये प्रवेशित विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमांच्या पूर्ण कालावधीपर्यंत या आदेशातील अटी शर्तीनुसार लागू राहिल.
- (५) तंत्र शिक्षणाशी निगडित पदविका, पदवी आणि पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमांसाठी ज्या विद्यार्थ्यांनी शासनाच्या संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्यामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतलेला आहे, असे विद्यार्थी या योजनेअंतर्गत लाभास पात्र असतील.
- (६) सदरहू योजनेचा लाभ एआयईईई कोट्यातून प्रवेश घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील उमेदवारांनाही लागू राहिल.
- (७) सदर योजना ही खाजगी अभिमत विद्यापीठ अथवा खाजगी स्वयंअर्थसहाय्यीत विद्यापीठातील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही.
- (८) सदर योजनेतर्गत देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने निश्चित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी केवळ महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणा-या विद्यार्थ्यांसाठीच मर्यादित राहिल.
- (९) शासनाच्या विविध शिष्यवृत्ती योजनांपैकी केवळ काणत्याही एकाच योजनेतर्गत लाभ मिळण्यास संबंधित विद्यार्थी पात्र असेल. म्हणजेच अन्य योजनेच्या माध्यमातून विद्यार्थी कोणत्याही शिष्यवृत्ती / शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ घेत असल्यास तो विद्यार्थी या योजनेतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र असणार नाही.
- (१०) लाभार्थी विद्यार्थ्यांने नियमितपणे महाविद्यालय / तंत्रनिकेतनामध्ये शिक्षणासाठी वर्गात उपस्थित राहणे आवश्यक राहिल व प्रत्येक सत्र अथवा वर्षाची परीक्षा देणे आवश्यक राहिल. केवळ विशिष्ट परिस्थितीत विशेषतः आजारपणाच्या कारणास्तव परीक्षा देणे शक्य झाले नसल्यास तसे संबंधित विद्यार्थी व शैक्षणिक संस्थेने शिफारस केल्यानंतर संबंधित उपसंचालक / सहसंचालक वा सक्षम अधिकारी यांनी प्रमाणित करणे आवश्यक राहिल.
- (११) पात्र लाभार्थी विद्यार्थी व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेतल्यानंतर एखादया सत्राची (सेमिस्टरची) परीक्षा दिली नसल्यास अथवा एखादया शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्याने त्या वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसल्यास पुढील वर्षाकरिता सदर विद्यार्थी या योजनेचा लाभ मिळण्यास अपात्र राहिल.
तथापि, तद्नंतर पुनश्च: त्या सत्र/वर्षात परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर अथवा अंशतः पास (ATKT) झाल्याने त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाल्यास सदर योजनेच्या लाभासाठी पुन्हा पात्र ठरेल.
- (१२) परंतु असे पात्र लाभार्थी विद्यार्थी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यानंतर संपूर्ण अभ्यासक्रमाच्या एकूण कालावधीत दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक वेळी पूर्णतः अनुत्तीर्ण झाल्यामुळे त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी प्रवेश

- घेतलेल्या अभ्यासक्रमाच्या उर्वरित कालावधीसाठी सदर योजनेतर्गत लाभाकरिता कायमस्वरूपी अपात्र ठरेल.
- (१३) लाभार्थी विद्यार्थी व संबंधित शिक्षण संस्था यांनी सदर योजनेतर्गत लाभ घेण्यासाठी सादर केलेल्या अर्जात चुकीची अथवा दिशाभूल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरित अभ्यासक्रमाच्या कालावधीसाठी लाभ देण्यात येणार नाही. तसेच, त्या विद्यार्थ्याला/संस्थेला त्यांनी सादर केलेल्या चुकीच्या माहितीच्या आधारे त्यापूर्वी मिळालेल्या लाभाच्या संपूर्ण रकमेची व्याजासह वसूली करण्यात येईल व कोणत्याही योजनेतर्गत संबंधित विद्यार्थ्यास शिष्यवृत्ती/शुल्क प्रतिपूर्ती मिळण्यास प्रतिबंधित केले जाईल. या संदर्भातील सर्वस्वी जबाबदारी ही योजनेची अंमलबजावणी करणा-या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल.
- (१४) संबंधित विद्यार्थी स्वतःच्या चुकीच्या वर्तनामुळे समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती करित नसल्याबाबत किंवा संबंधित प्राधिकाऱ्याच्या पूर्वपरवानगीशिवाय अनियमितपणे गैरहजर राहणे इत्यादी स्वरूपाचे गैरवर्तन करत असल्याबाबत संबंधित शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने निदर्शनास आणले तर अशा विद्यार्थ्याची शुल्क प्रतिपूर्ती थांबविण्यात किंवा रद्द करण्यात येईल.
- (१५) ज्या अभ्यासक्रमाकरिता पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यास प्रतिपूर्ती प्रदान करण्यात आली आहे तो अभ्यासक्रम संबंधित विद्यार्थ्यांमध्येच सोडला तर अशा विद्यार्थ्यास प्रदान केलेल्या प्रतिपूर्तीची रक्कम राज्य शासनास योग्य वाटल्यास त्याच्या/तिच्याकडून वसूल केली जाईल.
- (१६) सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबतच्या कोणत्याही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यास किंवा शैक्षणिक संस्थेस अथवा विद्यार्थ्यांच्या पालकांना शासनाच्या विरुद्ध करता येणार नाही.
- (१७) सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय अथवा शासन अनुदानित शैक्षणिक संस्था किंवा शासकीय विद्यापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांमधील पात्र विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक (प्रवेश व शिक्षण शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ मधील तरतूदीनुसार शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून प्रत्येक वर्षी निश्चित करून अंतिम करणे आवश्यक राहिल.
- (१८) सदर योजनेतर्गत पात्र असणारे व्यावसायिक अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या संबंधित शैक्षणिक संस्थांनी पुढील ३ वर्षांच्या आत म्हणजेच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पर्यंत सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जा मानांकन प्राप्त करणे (Assesment and Accreditation) आवश्यक राहिल. तदनंतर शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून संबंधित शिखर संस्थांकडून मूल्यांकन व दर्जा निश्चिती करून मूल्यांकन प्राप्त न केल्यास अशा संस्थांना मुल्यांकन व दर्जा मानांकन प्राप्त होईपर्यंत या योजनेतून वगळण्यात येईल व त्या वर्षापासून केवळ मानांकन प्राप्त करणाऱ्या शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रथम वर्षासाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरिताच सदर योजना लागू राहिल.

शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती:-

- (१९) सदर योजनेची अंमलबजावणी करणा-या प्रत्येक प्रशासकीय विभागाने त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या शैक्षणिक संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या पात्र लाभार्थींचे अर्ज स्विकारण्यासाठी संगणकीय ऑनलाईन प्रणाली निर्माण करावी. सदर प्रणाली निर्माण करून आवश्यकतेनुरूप संबंधित विद्यापीठाशी जोडून त्याद्वारे संबंधित पात्र लाभार्थ्यांनी परीक्षा दिली आहे किंवा नाही याची पडताळणी करण्यासाठीची सोय करण्यात यावी. याकरीता सर्व संबंधित विद्यापीठाकडून सक्षम प्राधिकाऱ्यांना त्यांच्या संगणक प्रणालीशी जोडण्यासाठी आवश्यक असलेले सर्व प्रकारचे सहकार्य करणे अनिवार्य असेल.
- (२०) प्रत्येक प्रवर्गातील अर्जदार विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्याच्या कुटुंबाची (दोन्ही पालकांची एकत्र) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे आवश्यक असून आर्थिक मागास प्रवर्गाचे प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार यांचे असावे.
- (२१) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करून संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या / वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीद्वारे खातरजमा करून त्या विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरूपात प्रमाणित करून ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिका-याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.
- (२२) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक असेल.
- (२३) सक्षम प्राधिका-यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.
- (२४) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांकाशी संबंधित संचालनालय/ शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तीची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.
- (२५) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पध्दती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरीता संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-या पात्र विद्यार्थ्यांला व सहा महिन्यांचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

- (२६) पात्र विद्यार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरूपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.
- (२७) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी ही अंमलबजावणी करणा-या विभागाच्या अखत्यारीतील संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.
- (२८) तसेच सदर योजनेतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत विविध विभागांच्या अखत्यारीतील सर्व सक्षम प्राधिकारी किंवा नेमून दिलेल्या त्यांच्या प्रतिनिधीद्वारे वेळोवेळी दरवर्षी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व सनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित कराव्यात. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पत्तीचा अहवाल सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.
- (२९) सदर योजनेतर्गत या विभागाच्या अखत्यारीतील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेण्याच्या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क प्रतीपूर्तीची अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी म्हणून विभागीय सहसंचालक, तंत्रशिक्षण, यांना व संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, यांना सनियंत्रण व समन्वयक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.
- (३०) सदर योजनेच्या वर नमूद सुधारीत अंमलबजावणीच्या पध्दतीबाबत व योजनेच्या फलनिष्पत्तीसंदर्भात शैक्षणिक वर्ष संपण्यापूर्वी न चुकता अंमलबजावणी करणाऱ्या संबंधित विभागांनी सविस्तर आढावा घ्यावा. तसेच आढाव्याअंती आवश्यकतेनुरूप योजनेच्या अंमलबजावणीत वित्त विभागाच्या सल्ल्याने संबंधित प्रशासकीय विभागांनी सुधारणा करावी.
- (३१) सदर शासन निर्णयानुसार अन्य सर्व संबंधित प्रशासकीय विभाग देखील त्यांच्या विभागांतर्गत येणाऱ्या लाभार्थ्यांसाठी त्यांचे स्वतंत्र शासन आदेश निर्गमित करतील व त्यामध्ये त्या-त्या सामाजिक मागास प्रवर्गाकरिता लागू असलेले आर्थिक निकष नमूद करून अन्य सर्व अटी/शर्ती या शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे त्यांचा अंतर्भाव करणे आवश्यक राहिल. ज्या प्रशासकीय विभागाकडून या योजनेतर्गत त्यांच्या अखत्यारीतील विद्यार्थ्यांना थेट स्वरूपात डीबीटी द्वारे शिष्यवृत्ती/प्रतिपूर्ती करण्यात येत असल्यास ती कार्यपध्दती सुरु ठेवावी, परंतु वर नमूद केल्याप्रमाणे विद्यार्थी संबंधित महाविद्यालयात प्रत्यक्षात शिकत असल्याची व वेळोवेळी परीक्षा देउन उत्तीर्ण होत असल्याची खातरजमा करण्यासाठी वर नमूद अटी, शर्ती व विहित पध्दतीचा अवलंब करणे आवश्यक असेल.
- (३२) तंत्र शिक्षणाशी निगडित वरील मुद्दा क्र. १ येथील आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीचा खर्च, मुख्य लेखाशिर्ष " २२०३-तंत्र शिक्षण, १०७ शिष्यवृत्त्या, (००)(०६) ज्यांचे किंवा ज्यांच्या पालकांचे उत्पन्न रुपये १.०० लाखापेक्षा अधिक नाही, अशा व्यावसायिक

अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना ५० टक्के फी माफी (२२०३०७४८), ३१ सहायक अनुदान (वेतनेतर)” या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

२. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्या विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. २०२/व्यय-५, दिनांक २९.०३.२०१६ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.
३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०३३११०५६४४७७०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(डॉ. किरण पाटील)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) अपर मुख्य सचिव, (कृषि) कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव (पदुम), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) आयुक्त, सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, बांद्रा (पूर्व), मुंबई.
- ११) सचिव, प्रवेश व शुल्क नियामक प्राधिकरण, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, बांद्रा (पूर्व), मुंबई.
- १२) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १३) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १४) आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १५) आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १६) आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १७) आयुक्त, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १८) आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
- १९) संचालक, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २०) कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे.